

Важливу роль ефективного залучення осіб до співробітництва відіграє також створення механізму повного фінансування під час виконання завдання, щодо забезпечення безпеки таких осіб, і надання в подальшому психологічної і матеріальної підтримки, та можливості в подальшому існування в суспільстві.

Отже, зважаючи на наведені фактори щодо можливого залучення осіб з числа злочинних угруповань та застосування спеціальними підрозділами заходів забезпечення захисту осіб які брали участь у документуванні злочинної діяльності організованих груп та організацій, є вирішення цих питань в повному об'ємі, з врахуванням факторів які частково унеможливають проводити окремі заходи по документування організованої злочинності, та їх знешкодження, в тому числі із використання зарубіжного досвіду і налагодити та відпрацювати досконалу систему яка б давала таку можливість по вирішенню питань покладених державою на боротьбу з організованою злочинністю.

Список використаних джерел

1. Конституція України. Відомості Верховної ради України (ВВР), 1996. № 30. ст. 141.
2. Кримінальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001. № 25–26. Ст. 131.
3. Закон України Про оперативно-розшукову діяльність. Відомості Верховної ради України (ВВР), 1992, № 22, ст. 303.
4. Закон України Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю. Верховна рада України від 30.06.1993 № 3341-ХІІ.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар: у 2 т. т. 1/к82 О.М. Бандурка, Є.М. Блажівський, Є.П. Бурдоль та ін.; за заг. ред. В.Я. Таців, В.П. Пшонки, А.В. Портнов. Х.: Право, 2012. 768 с.

Ватраль Антоніна Володимирівна,
співробітник Національної академії Служби
безпеки України, доктор юридичних наук

ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ ТЕХНІКИ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ КОНТРАБАНДИ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ

Контрабанда є одним із найнебезпечніших злочинних явищ у різних сферах суспільного життя. Завдяки процесам світової інтеграції ця проблема є проблемою без кордонів і має транснаціональний характер – вчиняється організованими злочинними групами, які виходять за межі однієї країни. Досить високим рівнем актуальності для України стала проблема контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів. Запорукою попередження та

витиснення цього протиправного явища з соціальної сфери діяльності держави є адекватна реакція правоохоронних органів, до компетенції яких входить протидія контрабанді наркотичних засобів.

Нині неможливо впевнено стверджувати про здатність правоохоронних органів «пригнічувати» розвиток незаконного обігу наркотичних засобів, а лише припиняти дрібні елементи розгалуженої наркосистеми. Якщо вдається до порівняння статистичних даних Державної митної служби України в частині кількості виявлених наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів, та кількості направлених органами досудового слідства кримінальних проваджень до суду за вказаними фактами, то можна побачити що кількість виявлених протиправних діянь значно менша за кількість кримінальних справ, направлених до суду. Це свідчить про низький рівень ефективності досудового розслідування, слабе розуміння криміналістичних закономірностей функціонування та розвитку сфери наркообігу, необхідність оновлення та підвищення якості криміналістичного забезпечення правоохоронних органів.

В умовах стрімкого розвитку науково-технічного прогресу, досягнень науки, зміни форм і структури злочинної діяльності, одним із ефективних інструментів протидії контрабанді наркотиків є використання спеціальної техніки, що створює можливості для пошуку і фіксації значущої інформації з метою формування доказів у кримінальному провадженні. При цьому, застосування під час досудового розслідування спеціальної техніки не має суперечити принципам правомірності, наявності фактичних підстав, цільового застосування та встановленого порядку документального оформлення, а також має відповідати принципу доцільності (практичній корисності, раціональності).

Спеціальною технікою, в широкому розумінні, можна вважати сукупність технічних, програмно-технічних та програмних засобів, спеціальних пристроїв автоматизованих систем, речовин та науково-обґрунтованих способів і тактичних прийомів їх використання правоохоронними органами із суворим дотриманням принципу законності щодо протидії злочинності [1, с. 9]. Застосування спеціальної техніки у протидії контрабанді вважається обґрунтованим якщо інформація в ході проведення слідчих (розшукових) або негласних слідчих (розшукових) дій не може бути отримана без використання технічних засобів, а також коли у результаті застосування техніки створюються умови, що сприяють виникненню інформації, без якої неможливо або вкрай важко виявити, розслідувати й розкрити це кримінальне правопорушення.

Наприклад, під час проведення контролю за вчиненням злочину у формі контрольованої поставки співробітниками органів державної безпеки в Одеському порту було обстежено контейнер який прибув з Грузії завантажений промисловою солю. Під час огляду вантажу був

застосований детектор наркотичних речовин «IONSCAN 400 В», який дав позитивний результат на наркотичний засіб – героїн. В результаті у п'ятнадцяти мішках знаходилася речовина сіро-рожевого кольору вагою 147 кг. Крім того, для ефективного виявлення контрабанди наркотичних засобів використовуються такі прилади як рентгенівські томографи (СТХ-500 і «Examiner 3DX 6000»), що дозволяють отримати на екрані монітора тривимірне зображення підозрілого предмета або ділянки контейнера; пересувні установки «V ASIS», призначені для дистанційного контролю за вмістом перевезених вантажів; переносні установки «IONSCAN 400», що є іонно-молекулярним аналізатором [2, с. 116].

Для запобігання позитивного досвіду протидії контрабанді наркотичних засобів правоохоронними органами іноземних держав, доцільно враховувати їх розробки в галузі спеціальних технічних засобів. Наприклад, в США була створена універсальна установка «Spectrophon», призначена для виявлення наркотиків в аеропортах та на вокзалах. Принцип дії приладу заснований на резонансному поглинанні наркотиками 117 лазерного випромінювання, що фіксується чутливим мікрофоном у вигляді звукових хвиль. Швидкість аналізу за допомогою цієї установки не перевищує 5 секунд, що в разі ефективніше, ніж спеціально треновані службові собаки. Крім того, для виявлення мікроелементів наркотичних засобів іноземні спецслужби застосовують пошуковця наркотичних засобів «Lonsan 400», що діє на принципах спектрометрії (для виявлення наркотика вистачає субнанограми (одного мільярдного грама) речовини). Заслуговує на увагу розроблений компанією «Quantum Mechics» метод виявлення контрабанди, заснований на магнітно-резонансному відображенні зображень, що використовується в галузі медицини, при дослідженні порожнин людського організму на наявність незвичайних ущільнень. Пристрої, створені на основі цього методу, дають тривимірне зображення тіла людини, розітнуте на тонкі шари, причому без застосування шкідливої іонізуючої радіації і розтинів [2, с. 117].

Отже, від ефективного використання спеціальної техніки, спланованості конкретних дій, прийняття правильних, своєчасних рішень щодо технічного забезпечення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій багато в чому залежить результат досудового розслідування контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів. На нашу думку, доцільно переосмислити роль оперативних працівників у розслідуванні кримінальних правопорушень, адже вони мають більший досвід у проведенні негласних слідчих (розшукових) дій із використанням спеціальних технічних засобів отримання інформації. На сьогодні, згідно ч. 2 ст. 41 КПК України співробітники оперативних підрозділів не мають права здійснювати процесуальні дії у кримінальному провадженні за власною ініціативою або звертатися з клопотаннями до слідчого судді чи

прокурора. Однак, при розслідуванні кримінальних правопорушень оперативні працівники можуть надавати слідчому (прокурору) слушні пропозиції щодо проведення конкретних слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій, тому це право має бути унормовано на законодавчому рівні.

Список використаних джерел

1. Хараберюш І.Ф. Спеціальна техніка в органах внутрішніх справ. Загальна частина: навч. посібник. Донецьк: ДЮІ МВС України, 2013. 284 с.

2. Рудницький І.Л. Особливості виявлення та розслідування контрабанди наркотичних засобів, що вчиняються організованими злочинними групами: дис. ... канд. юрид. наук: 081. Львів, 2019. 250 с.

Ємець Олег Миколайович,

доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, доцент

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ У БОРОТЬБІ ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ

У нещодавно затвердженій Стратегії національної безпеки України [1] відмічається, що сучасна модель глобалізації уможливила поширення міжнародного тероризму та міжнародної злочинності, зокрема у кіберпросторі, наркоторгівлі, торгівлі людьми, релігійного та ідеологічного фундаменталізму та екстремізму, підживлюваного з-за кордону сепаратизму, нелегальної міграції, легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, розповсюдження зброї масового ураження тощо. Злочинність загрожує правам і свободам, законним інтересам людей, суспільства та держави. Україна, прагнучи зміцнити заснований на демократичних нормах і цінностях міжнародний порядок, бере активну участь у протидії міжнародній злочинності, проте ефективність правоохоронної діяльності у цій сфері залежить від можливості використання сучасних форм і методів оперативно-розшукової діяльності, а також підтримання належного рівня взаємодії з правоохоронними органами інших країн у виявленні, документуванні та розслідуванні кримінальних правопорушень. З урахуванням цього, ставимо за мету висвітлити проблемні питання міжнародного співробітництва оперативних підрозділів в боротьбі зі злочинністю, що сприятиме виробленню пропозицій для його удосконалення.

Одним із найбільш вагомих міжнародно-правових актів, що складають основу для взаємодії правоохоронних органів різних країн, є прийнята з метою сприяння співробітництву в справі більш ефективного попередження транснаціональної організованої злочинності та боротьби